

Eesti Koolitusturu uuring 2022

Tauno Õunapuu, Merle Raun, Greete Vint, Delis Lauringson

LevelLab OÜ

LevelLab

Metoodika

Küsimustik saadeti 2638 ettevõttele tegevusala EMTAK koodi järgi (vt allolev tabel). Koolitusettevõtete EMTAK koodid leiti EMTAK registri analüüsi ja teadaolevate koolitusettevõtete EMTAK koodide kaardistuse abil. Valimisse võeti kõik ettevõtted, kus oli vähemalt 1 töötajate registris registreeritud töötaja.

Küsimustikule vastasid 135 koolitusettevõtte esindajad.

Lisaks küsitlusele toimus 2 fookusgrupi intervjuud koolitusettevõtete esindajatega

Tegevusala	EMTAK	Valim	Vastajaid	Osakaal
Mujal liigitamata koolitus	8559	479	64	13%
Ärinõustamine jm juhtimisalane nõustamine	70221	1340	55	4%
Sõiduõpe	8553	140	5	4%
Keeleõpe	85591	99	4	4%
Huvikoolitus	8552	106	3	3%
Arvutialased konsultatsioonid	62021	382	3	1%
Arvutiõpe	85592	11	1	9%
Spordi- ja vabaajakoolitus	8551	81	0	0%
KOKKU		2638	135	5%

Kokkuvõte

- Eestis on hinnanguliselt 1350 peamiselt täiskasvanute täiendkoolitusteenuseid pakkuvat koolitusettevõtet. Koolitussektori kogukäive (ilma kõrgkoolide ja kutseõppeasutuste täiendkoolituskeskusteta) on 130 - 160 miljonit eurot aastas, millest ligikaudu 80% moodustab koolituse ja konsultatsiooni pakumisega seotud tulu.
- Ekspordi osakaal koolitusettevõtete müügitulus on väike, jäädes alla 6%. On üksikuid ekspordile spetsialiseerunud koolitusettevõtteid (näiteks õppekursuste müük interneti kaudu).
- Enam kui 80% koolitusettevõttest on 1-2 töötajaga ning umbes poolte koolitusettevõtete müügitulu jääb alla 40 tuhande euro aastas. Enam kui miljoni eurose käibega koolitusettevõtteid on alla kümne. Seetõttu puuduvad enamikul koolitusettevõtetel ajalised ja finantsressursid tootearenduseks, töötajate regulaarseks arendamiseks ja ekspordi arendamiseks.
- Koolitusettevõtetes töötab enam kui 6000 põhitööna täiskasvanute koolitamise valdkonnas tegutsevat inimest, kellele lisanduvad osakoormusega (nt VÕS lepinguga) töötavad koolitajad. Nendeks on sagedasti kõrgkoolide õppejõud, teadlased jm.
- Enamik koolitusettevõtetes töötavatest koolitajatest ei oma täiskasvanute koolitaja kutsetunnistust. Kutsetunnistuse omanikke on umbes 700, kellest suur osa ei tööta põhikohaga erasektori koolitusettevõtetes. Kutsetunnistust peetakse oluliseks peamiselt seoses riigihangete ja töötukassa koolitusnõuetega.

Kokkuvõte

- Koolitajad ei ole sagedasti kursis täiskasvanute koolitajate kutsestandardi nõuetega. Soovitame kutsestandardite ja koolitajate soovitatavate kvalifikatsiooninõuete tutvustamist muuhulgas ka KFL võrgustiku ja kodulehe kaudu.
- Koolituste läbiviimise vormina domineerib auditoorne õpe, kuid erinevad hübriid- ja e-õppe vormid võivad tasapisi populaarsust. Suhtumises hübriid- ja e-õppe kasutamisse jagunevad koolitajad siiski selgelt toetajateks ja skeptikuteks. Vajalikud digipädevused ja e-õppe vahendite kasutamise kogemus ei ole laialdaselt levinud.
- Peamiste tulevikutrendidena nähakse koolitajate endi poolt koolituse ja ümberõppe vajaduse kasvu, Online ja e-koolituste osakaalu kasvu ja sisu mitmekesisustumist ning kõrgkoolide ja kutseõppeasutuste rolli suurenemist täiendkoolituse pakkujana.
- Klientide ootuste osas nähakse sobiva õppevormi ja aja olulisemaks muutumist, sh koolituste lühenemist ja e-õppe üha suuremat eelistamist. Paljud koolitajat peavad mõlemat trendi puhul murekohaks kvaliteedi tagamist.
- Võrgustikes osalemist peetakse oluliseks. Probleemina nähakse ajapuudust, suutmatust ise panustada ja ka selgusetust, et mis kasu osalemine ikka päriselt annab.

Koolitusettevõtted, koolitajad ja
tegevusmahud

Koolitusettevõtete arv

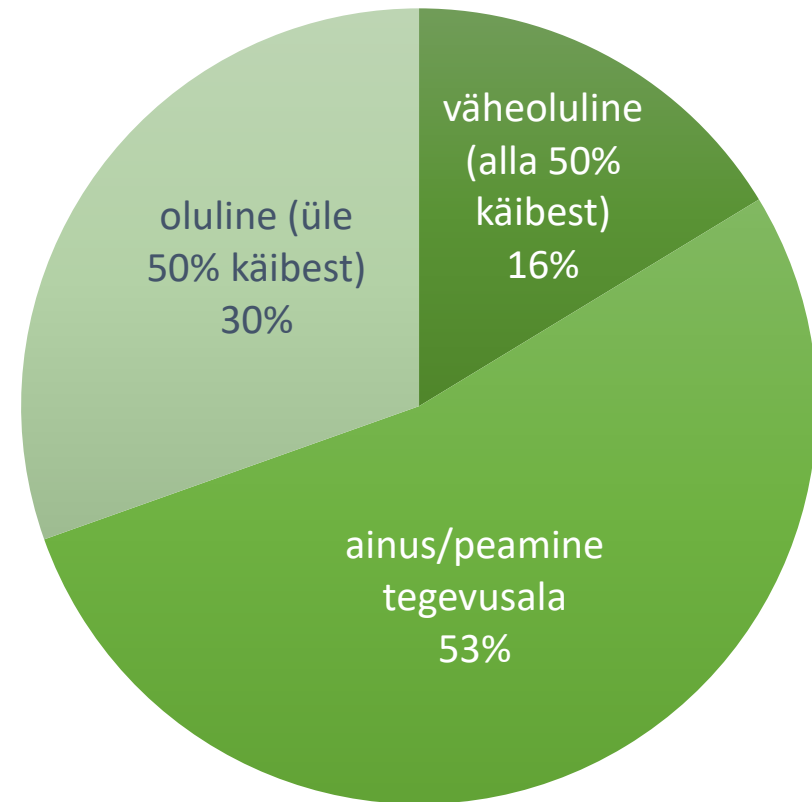
Koolitusettevõtete täpset arvu on keeruline hinnata kuna pole teada, kui palju ärinõustamise (70221) ja arvutialaste konsultatsioonide (62021) ettevõtteid on nõ ühemehe OÜ-d oma tööjõu müümiseks. Järgnev hinnang põhineb teadaoleva koolitusettevõtete arvuga EMTAK valdkondade vastamisaktiivsuse võrdlemisel. Ärivaldkonna koolitus- ja konsultatsiooni-ettevõtete ligikaudseks arvuks on 920 (sh ka arvutialased koolitused ja mujal liigitamata koolitused), huvikoolituses (sh keeleõpe) 290 ja sõiduõppes 140. Kokku tegutseb Eestis seega hinnanguliselt 1350 peamiselt täiskasvanute täiendkoolitusteenuseid pakkuvat koolitusettevõtet. Neile lisandub 18 täienduskooolitusi pakkuvat kõrgkooli ja 25 kutseõppeasutust.

Võrdluseks EHIS andmetel on täiskasvanutele täienduskooolitust pakkuvaid kutseõppeasutusi, kõrgkoole ja erakooolitusasutusi kokku ligi 1200. Arvestada tuleb, et kõigil täiendkooolituse pakkujatel ei ole kohustust ennast tegevusloa või majandustegevusteate alusel registreerida.

Ligikaudu 25% ärikooolitajatest ja autokooolidest ning 50% huvikooolitajatest on aastakäibega alla 20 tuhande euro ning ligikaudu 45% ärikooolitajatest, 60% autokooolidest ning 75% huvikooolitajatest on aastakäibega alla 40 tuhande euro.

Koolituste olulisus ettevõtte tegevuses

Osakaal	Protsent % (tulemus)
Ainus/peamine tegevusala	53%
Oluline (üle 50% käibest)	30%
Väheoluline (alla 50% käibest)	16%

Koolitussektori tegevusmahud ja eksport

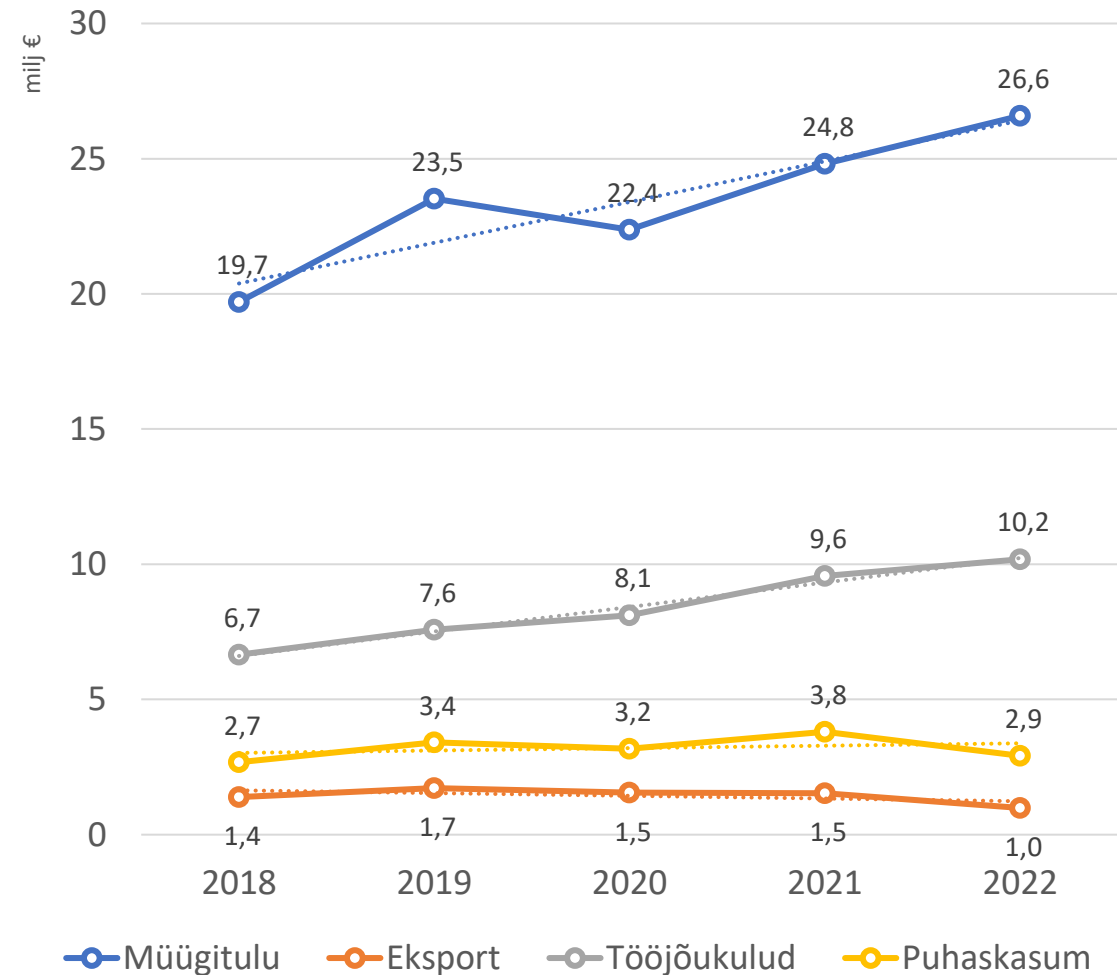
- Koolitussektori ettevõtete hinnanguline kogukäive (ilma kõrgkoolide ja kutseõppeasutuste täiendkoolituskeskusteta) on 130-160 miljonit eurot aastas ning sellest ligikaudu 80% moodustab koolituse ja konsultatsiooni pakkumisega seotud tulu. Koolitusettevõtte tegelevad lisategevustena näiteks kinnisvara rendi, raamatute, õpikute ja tarkvara loomise ja müügiga, erinevate teenuste pakkumisega (raamatupidamine, IKT teenused, uuringud jms).
- Enamiku suuremate koolitusettevõtete käive jääb vahemikku 200 000 - 900 000 eurot (seal paikneb näiteks umbes 65% Äripäeva koolitusfirmade TOPi ettevõtetest). Üle miljoni euro ulatuva aastakäibega ettevõtete hulk on väga väike.
- Ekspordi osakaal on väike. Äripäeva TOP ettevõtete seas, ca 6% müügitulust, väiksemate ettevõtte puhul on see veel madalam. On siiski üksikuid ekspordile spetsialiseerunud koolitusettevõtteid (näiteks õppekursuste müük interneti kaudu). Peamised sihtriigid Soome ja teised lähiriigid, kuid ekspordile spetsialiseerunud koolitusettevõtted tegutsevad globaalselt.

60 suurema koolitusettevõtte majandusnäitajate trendid 2018 – 2022 (Äripäeva TOP 2021 ettevõtted)

Viimastel aastatel on suuremate koolitusettevõtete käibed kiiresti kasvanud (2022. a kogukäive oli 1,35 korda suurem kui 2018. aastal), jäädes siiski alla ettevõtete müügitulu kasvule kõigis majandussektorites kokku (1,46 korda Statistikaamet tabeli EM041 andmetel). Samas on tööjõukulud kasvanud oluliselt kiiremini (koolitus-ettevõtete valimis 1,52 korda, kõigis Eesti ettevõtetes 1,36 korda).

Müügitulu kasv on tulnud peamiselt kohaliku müügi arvelt, koolitusteenuse eksport on olnud pigem kerges kahanemistrendis. Suur langus 2022. aastal tuleneb ühe, varem Eesti suurima mahuga koolitusettevõtte ekspordi järsust vähenemisest väljapoole EL-i)

Koolitusettevõtte puhaskasumi osakaal müügitulust on püsinud stabiilselt 15% ligikal, langedes 2022. aastal 11%-ni (Eesti ettevõtete keskmine näitaja on olnud stabiilselt ca 5%), kuid järsult on suurenenud kahjumis olevate koolitus-ettevõtete arv (2018: 7; 2019: 5; 2020: 9; 2021: 12 ja 2022: 22 kahjumis koolitusettevõtet 60 suurema hulgas).

Ekspord

Missuguseid teenuseid ja millises mahus on seni eksporditud ning mis riikidesse?

- Oleme eksporditud koolitusi Austraaliasse, Soome, Norrassa, Rootsi ja Saksamaale
- Inglisekeelseid koolitusi oleme läbi viinud, aga siiski Eestis paiknevatele inimestele.

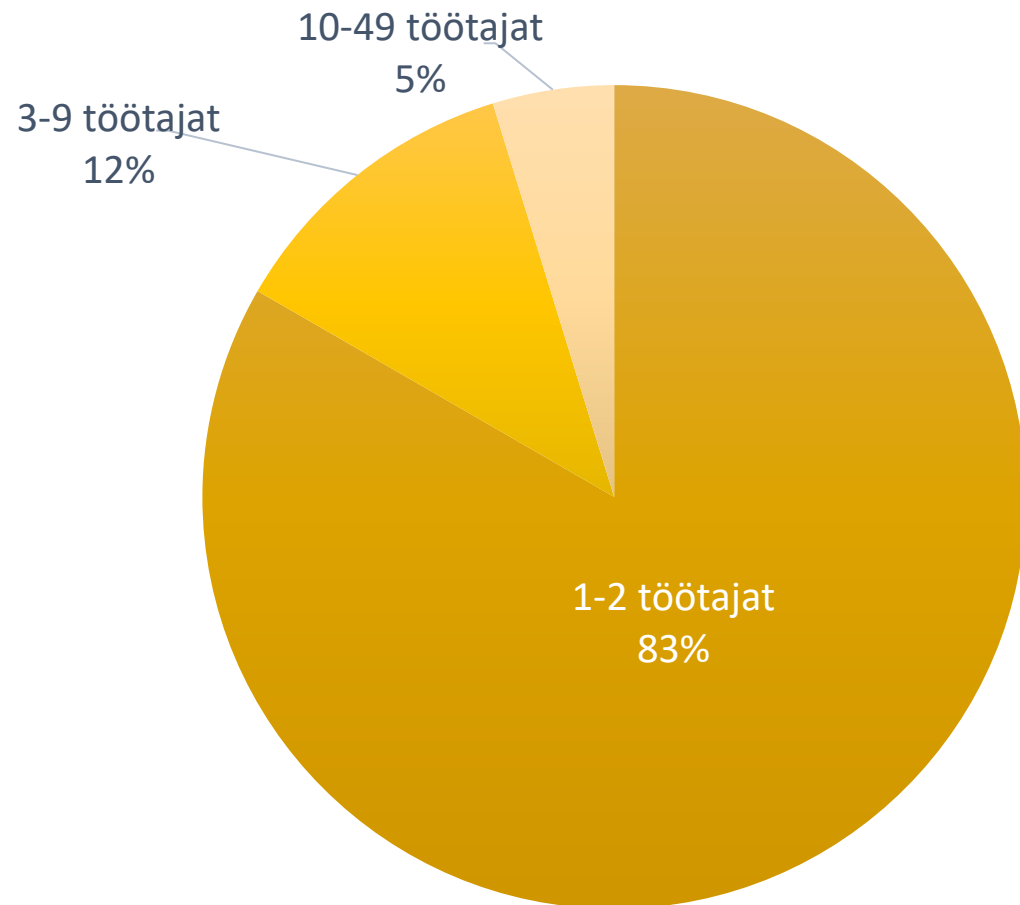
Millised on põhilised takistused või toetavad tegevused ekspordi läbiviimiseks?

- Väliskoolituste läbiviimisel tuleb arvestada rohkema ajaga, sest esineb keelebarjäär ja rahvuste erinevus.

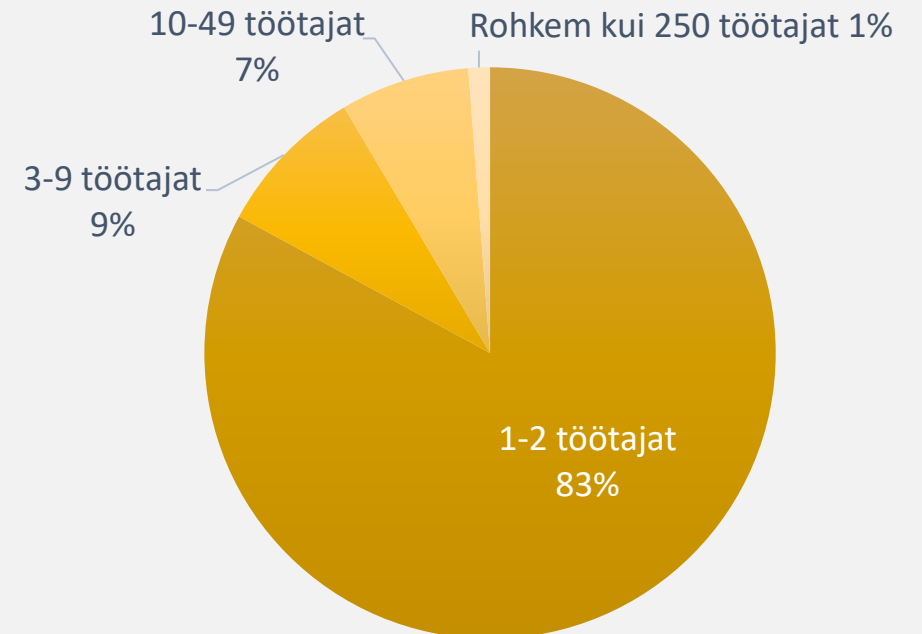
Missugused on lähiaastate plaanid seoses ekspordiga või miks ei kavatseta ekspordiga tegeleda?

- Eestis on piisavalt tööd – ekspord ei ole praegu eesmärk.

Koolitusettevõttes töötavate koolitajate arv

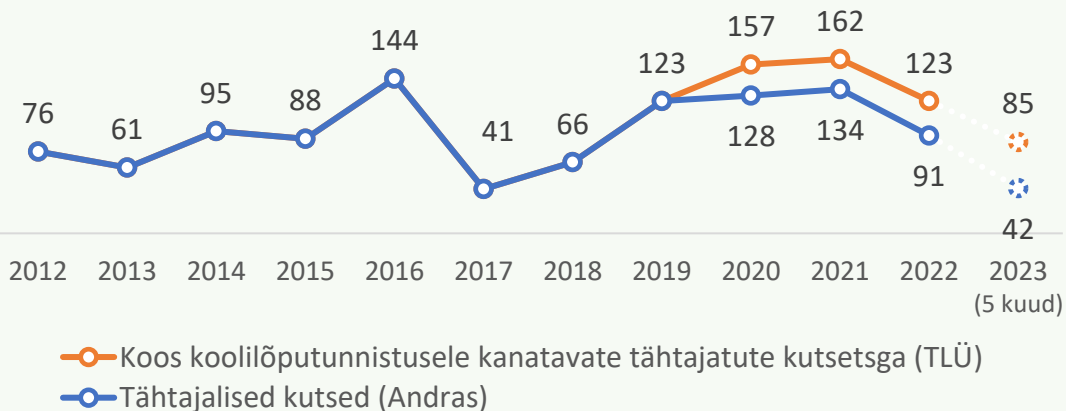
Koolitusettevõtte kõigi töötajate arv

Koolitajate arv

Täiskasvanute koolitaja kutsetunnistust on viimastel aastatel taotlenud keskmiselt umbes 100 inimest aastas. Kutsetunnistus kehtib 5 aastat, kehtiva tähtajalise kutsetunnistuse omanikke oli 2023 juuni alguse seisuga 549 (tase 5: 173; tase 6: 297; tase 7: 66; tase 8: 13). Lisaks on alates 2020 tähtajatu kutsetunnistuse omandanud 132 Tallinna Ülikooli andragoogika eriala lõpetanud (tase 6: 65; tase 7: 67). Kuna täiskasvanute koolitaja kutse ei ole reguleeritud, pole enamik koolitajaid kutset taotlenud ning ei soovi seda ka teha. Arvestades hinnangulist koolitusettevõtete arvu (1350) ning küsitlustulemusi ja Äripäeva koolitusettevõtete TOP-is esitatud andmeid on Eestis 6000 – 7500 põhitööna täiskasvanute koolitamise valdkonnas tegutsevat inimest (küsitlustulemuste järgi on koolitusettevõttes keskmiselt 5,6 töötajat, koolitusfirmade TOP-i ettevõtetes täistööaja ekvivalendi järgi 7,5 töötajat), kellele lisanduvad osakoormusega (nt VÕS lepinguga) töötavad koolitajad. Nendeks on sagedasti kõrgkoolide õppejõud, teadlased jm.

Väljastatud täiskasvanute koolitaja kutsetunnistusi (2012-2023)

Koolitajate õppimisvõimalused

Andragoogi kutset saab omandada Tallinna ülikooli bakalaureuse ja magistriõppe. Täiskasvanute koolitamise metoodika aluseid tutvustatakse kõigis haridusvaldkonna õppekavades Tartu Ülikoolis ja Tallinna Ülikoolis. Erinevaid koolituskursusi pakuvad Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsioon Andras ning mitmed muud koolitusettevõtted (kootsing, erinevad metoodikad, haridustehnoloogia ja tarkvarade kasutamine jms). Kõrgkoolide pakutakse õppejõududele erinevaid metoodikaalaseid sisekoolitusi.

Koolitajate eneseareng ja formaalhariduse täiendamine on enamasti nende oma vastutuse ja ressurssidega seotud. Väikestel koolitsettevõtetel puuduvad võimalused töötajate regulaarseks koolitamiseks ning koolitajad ei ole sellest sageli ka huvitatud (eriti juhul kui tegu on osatööajaga koolitajatega, kelle põhitöökoht on kõrgkoolis). Võimalust ja vajadust mööda toetatakse kutsetunnistuse taotlemist.

Kutsestandardid

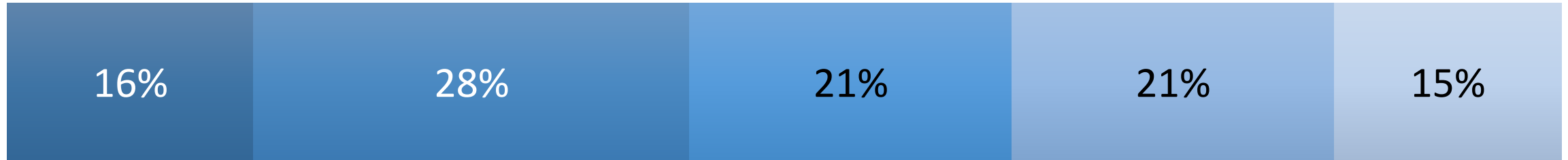
Kutseregistris on neli täiskasvanute koolitaja kutsestandardit, tasemed 5, 6, 7 ja 8. Koos 6. ja 7. tasemega saab omandada ka täiskasvanute koolitaja-suhtlemistreeneri osakutse.

Erisused kutsestandardi tasemete vahel on pigem väikesed, piirdudes eeskätt täiskasvanuhariduse valdkonna arendus-, loome- või teadustegevusse panustamise kirjeldamisega (5. tasemel pole üldse nõutud) ja väikeste erinevustega iseseisva otsustuspädevuse kirjeldamisel õppe läbiviimisel. Mõistetatavalt ei puuduta kutsekirjeldus kuigivõrd koolitaja valdkondlikku kompetentsi (va suhtlemistreeneri osakutse korral).

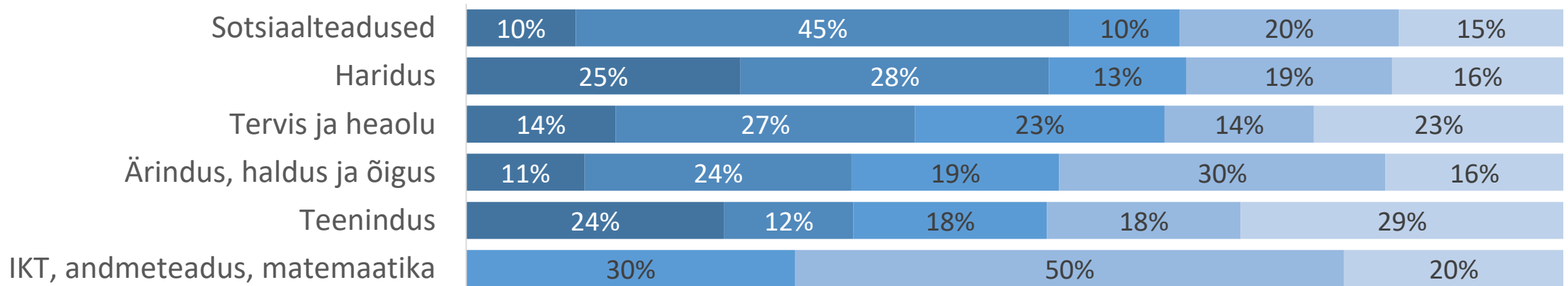
Enamik koolitajaid ei ole kutsestandardite sisuga täpselt kursis, kuid neid peetakse üldiselt asjakohasteks ja tänapäevasteks ning leitakse, et koolitajad enamasti omavad kutsestandardis kirjeldatud teadmisi, oskusi ja hoiakuid. Leiti, et kutsestandard on kasulik heale koolitajale vajalikest kompetentsidest ja tööga seotud nõuetest süstemaatilise ülevaate saamiseks.

Ettepanekuna toodi välja kohustuslike kompetentside põhjalikumalt lahti kirjutamist kutsestandardi B osas.

Kutsetunnistuse olulisus

■ on väga vajalik ■ pigem on vajalik ■ nii ja naa ■ pigem ei ole vajalik ■ pole üldse vajalik

■ on väga vajalik ■ pigem on vajalik ■ nii ja naa ■ pigem ei ole vajalik ■ pole üldse vajalik

Kutsetunnistuse olulisus

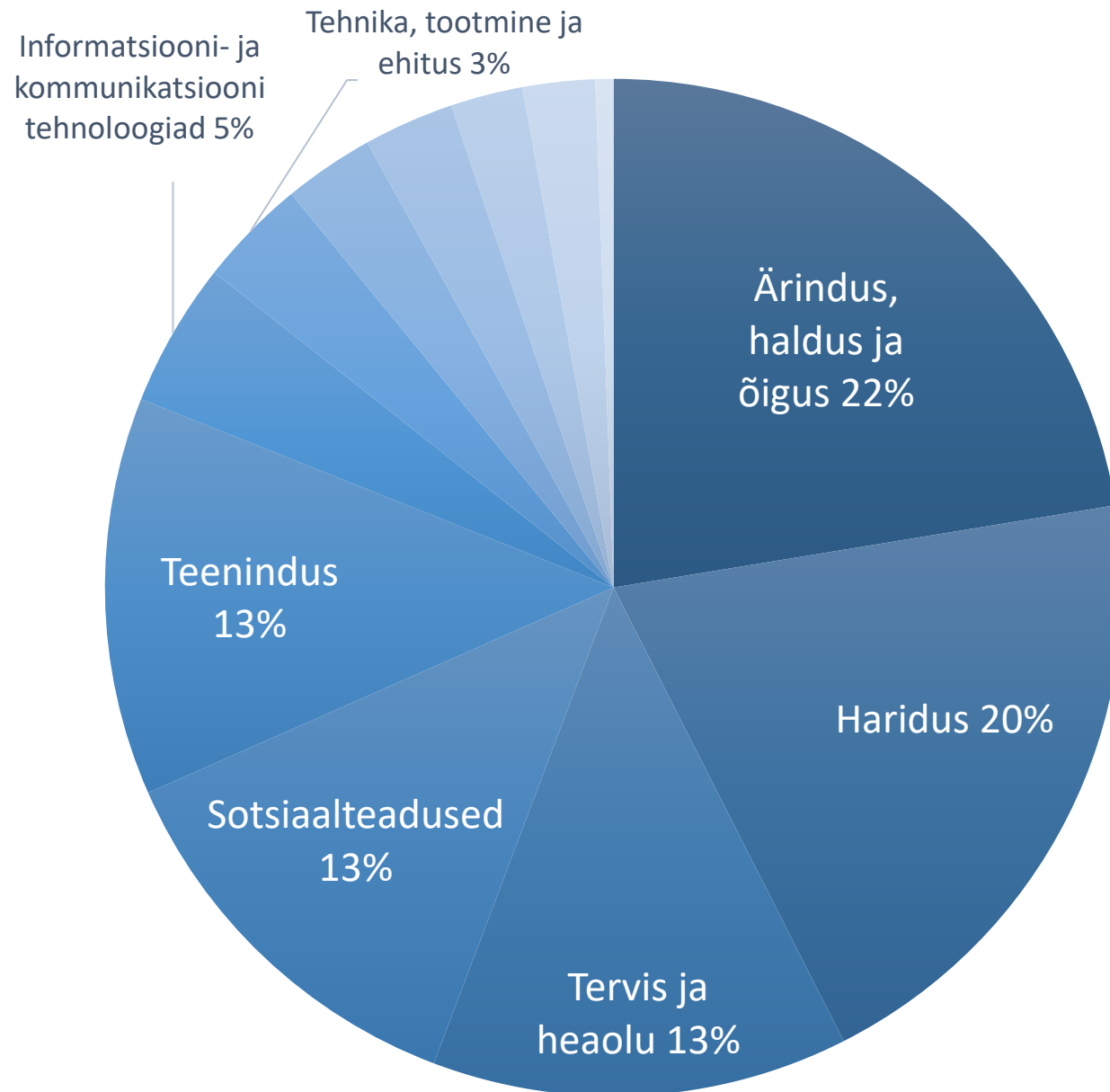
Missugune on koolitajate suhtumine kutsetunnistuse hankimisse?

- Kompetentse tuleb käia tõendamas iga viie aasta tagant – seetõttu on selle vastu suur vastasseis.
- Kahjuks on vaja riigihangete tegemiseks tunnistust (isegi kui see ei pruugi tähendada, et inimene on ka päriselt kompetentne).
- Kutsetunnistusest olulisemad on päris kompetents, oskused ja teadmised – kutsetunnistus ei näita midagi.

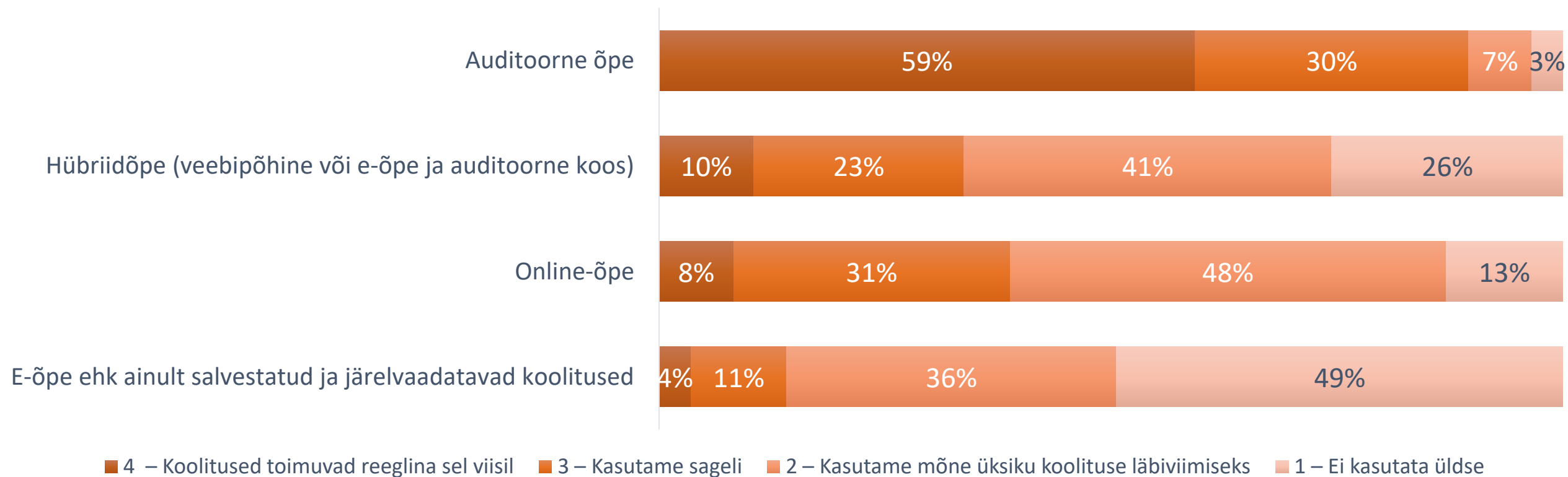
Koolitusvaldkonnad ja metoodika

Koolitusvaldkonnad

Koolitusvaldkond	Protsent % (tulemus)
Ärindus, haldus ja õigus	22%
Haridus	20%
Tervis ja heaolu	13%
Sotsiaalteadused	13%
Teenindus	13%
Informatsiooni- ja kommunikatsiooni-tehnoloogiad	5%
Tehnika, tootmine ja ehitus	3%
Humanitaar ja kunstid	3%
Põllumajandus, metsandus, kalandus ja veterinaaria	3%
Ajakirjandus ja infolevi	2%
Matemaatika ja statistika	2%
Loodusteadused	1%

Koolituste läbiviimise vormid

Viimase kolme aasta muutused

E-õppe areng (15):

- „E-õpet kasutatakse rohkem.“
- „Rohkem on läinud online-i üle.“
- „Võtsime kasutusele online koolitused.“
- „E-õppe ja online õppe kanalite kiire areng on peamiselt toimunud.“
- „Kliendid soovivad veebiõpet.“
- „vebinarid“

Muutusi ei ole (8):

- „Ei ole muutusi täheldanud.“
- „Meie tegevuses ei ole märganud erilisi muutusi.“
- „Midagi pole muutunud.“

Auditoorse õppe väärtustamise kasv (10):

- „Viimasel ajal on pöördutud e-õppe pealt tagasi traditsioonilisemate vormide poole.“
- „Kliendid hakkasid pärast Covidit väga väärtustama auditoorseid koolitusi ja inimestega kontakti.“
- „Auditoorsel õppel on inimene mõtetega loengus ja töötab kaasa.“
- „Väärtustunud on füüsiline kohalolek.“

Muutused inimkäitumises (6):

- „Kliendi käitumine on kaootilisem, äraütlemisi vahetult enne koolitusi on oluliselt rohkem.“
- „Inimesed on kinnisemad.“
- „Kliendid on ärevamad, tellimusi muudetakse sagedamini või ei vasta tellimus täpselt sihtgrupi vajadustele.“

LISAKS:

- Fookused enesearengu teemadel (4)
- Rohkem võimalusi koolitamiseks (4)

Järgmise 3-5 aasta arengusuunad

Uued koolitused (12):

- „uute valdkondade koolitused (nt. kestlik areng)“
- „Riigiametnike ametilaste pädevustega seotud koolitused (poliitikate/õigusaktide mõjude hindamine, kaasamine, korruptsiooniennetus jm.). Kogukonnakoolitused, sh. kaasamine/koosloome, maarahvakultuur jm.“

Materiaalsete vahendite soetamine (8):

- „uute autode ostmine koolituseks“
- „tehnoloogia, esitlusvahendid“
- „Investeerida IT-tehnikasse, et olla rohkem veebis ja säästa aega mööda Eestit sõitmisele.“
- „raha suunata seadmetesse“
- „klassiruum“

Rohkem e-õpet (11):

- „aktiivne veebikeskkonnas õpe“
- „online õppe arendamine, selle atraktiivsemaks muutmine“
- „uued kvaliteetsed e-koolitused“

Koolitajate endi arendamine (8):

- „koolitaja eneseareng“
- „enesetäiendamine“
- „uus väljaõpe“
- „täiskasvanute koolitaja koolitused“

LISAKS:

- Ei ole plaane (7)
- Online platvormi arendamine/täiendamine (6)
- Pehmete oskuste koolitused (6)
- Eksport (6)
- Õppematerjalide loomine, täiendamine ja müük (5)
- Uute koolitajate värbamine (4)

E-õpe vs klassiruumikoolitused

- E-õpe ja hübriidõpe on tulnud, et jääda
- E-õpe on toonud kliente juurde
- Kliendid soovivad e-õpet
- On paranenud oskused e-õppes osaleda

Kokku 18 e-õpet toetavat mainimist

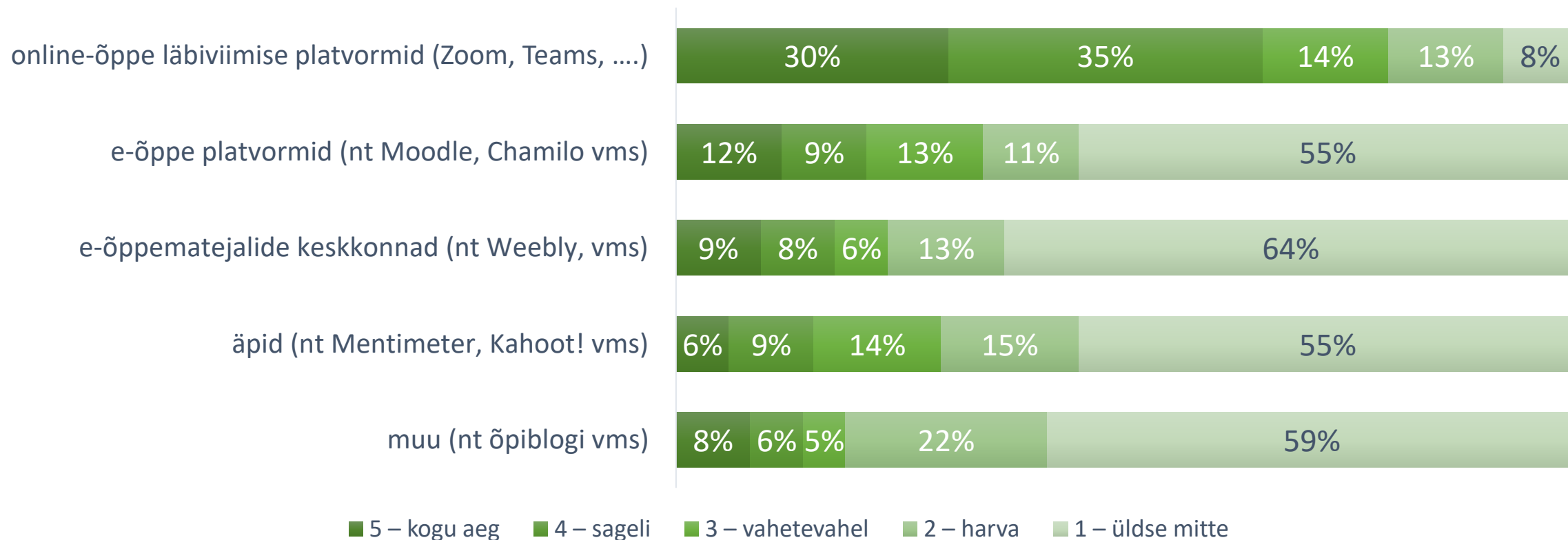
- Väärtustunud on füüsiline kohalolek
- Teatud teemadel pole võimalik ja ka otstarbekas juurutada e-õpet!
- Pigem on viimasel ajal pöördutud e-õppe pealt tagasi traditsioonilisemate vormide poole

Kokku 8 klassiruumiõpet toetavat mainimist

- Ollakse paindlikumad õppevormide suhtes, eelkohtumised viiakse reeglina läbi veebi teel
- E-õpe on mugav lahendus, aga ei õpeta ikka reaalselt seadmete kasutamist (puudub tunnetus ja praktiline oskus).
- Inimesed, kes ei ole heade IT oskustega, ei julge kursustel osaleda. Kardavad, et ei saa veebiloengute puhul enda arvutiga hakkama.

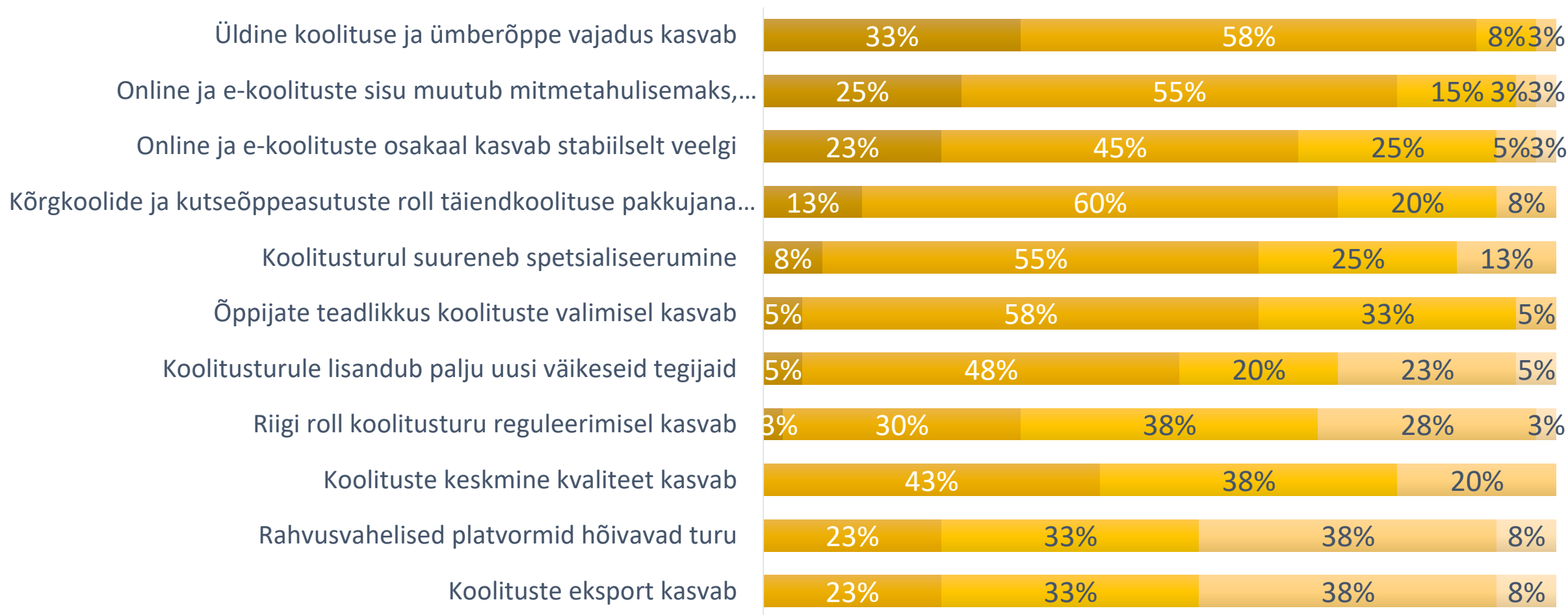
Kokku 6 neutraalset mainimist

Koolitustel kasutatav tarkvara ja tehnilised vahendid

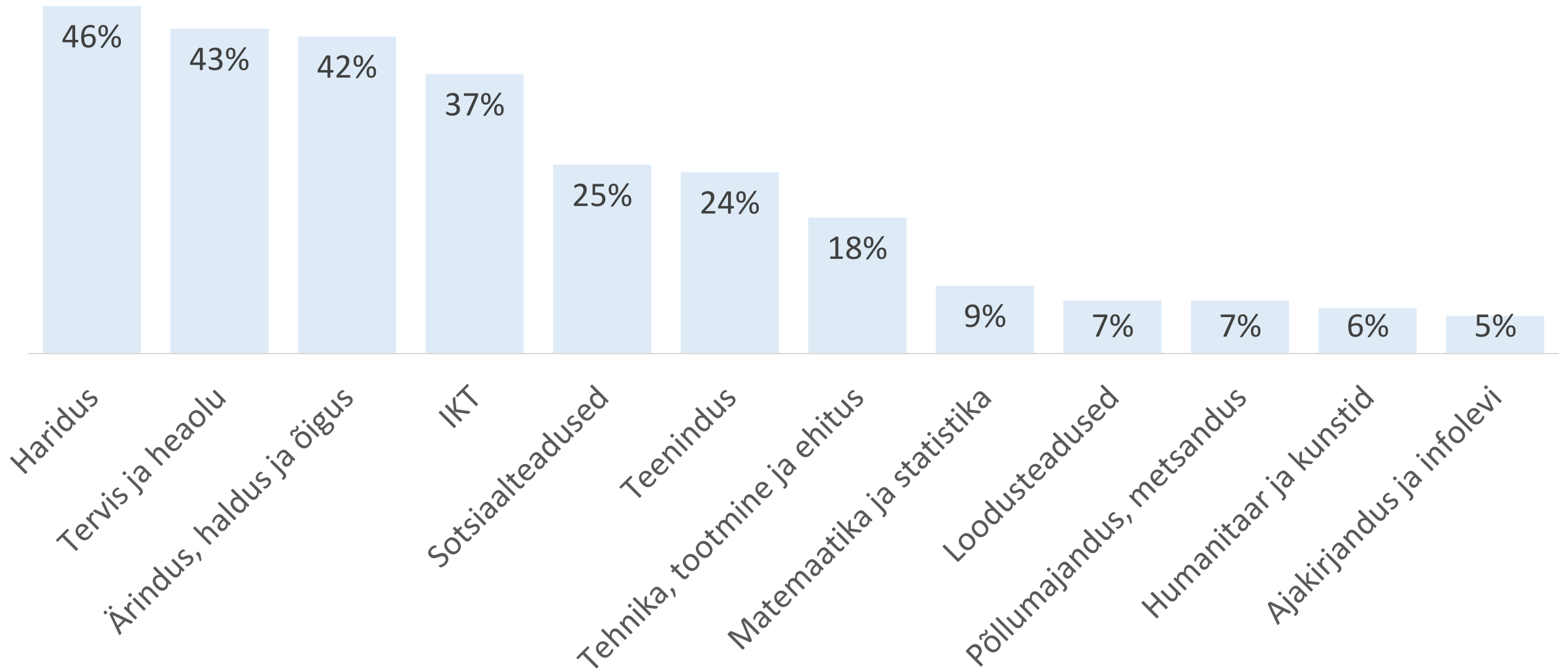
Arengutrendid

Eesti koolitusturu tulevikuarengud aastani 2030?

■ 5 – nõustun täielikult
 ■ 4 – pigem nõustun
 ■ 3 – nii ja naa
 ■ 2 – pigem ei nõustu
 ■ 1 – ei nõustu üldse

Koolitusvaldkondade kasvupotentsiaal aastaks 2030

Koolitusfirmade arengutrendid

Millised on viimase 3 aasta põhilised koolitusfirmade arengusuunad, kuhu on investeeritud (aeg, raha)?

- Veebikesksus ja e-õpe – aitas kaasa arvutikasutamise oskuse arengule koolitajate seas ja suurendas koolituste pakkumise võimalusi
- Kvaliteet – koolitatavaga vesteldakse, et tagada piisav kvaliteet ja lihtsustada eneseanalüüsi koostamist
- Koolitused sotsiaalvaldkonnas – huvi nende vastu on suurem, inimesed ise otsivad abi
- Online keskkonnad ja rakendused – on rohkem kasutusse võetud nt. Mentimeter, Canva, Zoom jne.
- Online materjalid (salvestused, kirjalikud materjalid) – välja printimine on vähenenud (rohepööre)

Koolitusfirmade arengut ja tootearendust toetavad ja takistavad tegurid

Millised on peamised arengut ja tegevusi toetavad ja takistavad tegurid?

- Koroona kriis – on olnud suureks väljakutseks
- Hübriidõpe – kas koolitajal on suutlikkus sellist õppevormi pakkuda
- E-õpe – teatud teadmisi ei ole võimalik ilma kontaktõppeta edasi anda (näiteks pehmete oskuste koolitused)
- Tehniline suutlikkus – kas koolitatavatel on piisavad vahendid, et online koolitust läbida
- Koolituste lühenemine – koolitused on lühemad ning koolitatavad ei suuda nii lühikese aja jooksul materjali omaks võtta

Tootearendus 1

Millist tootearendust seni on tehtud ja kui edukaks need on osutunud?

- Online keskkonna loomine/täiendamine – on leidnud kasutust ja aitab kaasa rohepöördele
- Uued koolitused – samas ei saa neid nimetada uuteks toodeteks
- Veebikoolitused – lihtsustavad aja leidmist koolitustel osalemiseks
- Onboarding mäng – äpp, mis aitab kaasa sisseelamisprogrammidele

Tootearendus 2

Missugused on lähiaastate plaanid seoses tootearendusega või miks tootearendusega ei tegeleta?

- E-õppe arendamine
- Hübriidõppe kasutamise suurenemine
- Mentorlusnõustamine muutub populaarsemaks
- Rohkem kodutöid
- Rohkem tehnoloogiliste vidinate kasutamist
- Koolitamine muutub praktilisemaks ja personaalsemaks
- Loenguvormi kasutamise vähendamine
- Tellitud koolituste osakaal suureneb
- Suureneb paindlikkus ja iseloomine

Kliendisuhded, koostöö ja võrgustik

Kliendisuhted 1

Millised muutused klientide käitumises on viimase 3 aasta jooksul toimunud?

- Aeg on kallim kui raha – kliendi jaoks on õppevorm ja aeg olulisem kui maksumus
- Osad kliendid on e-õppe võimalusi väga hindama hakanud (k.a salvestusvõimalused)

Millised on põhilised murekohad seoses klientide käitumisega?

- Liiga palju eeldatakse, et kõik toimub e-õppena, ehkki see ei pruugi olla mõne teema õpetamiseks kõige efektiivsem viis
- Ei mõelda läbi, kas koolitust ka päriselt vaja on sellisel kujul nagu see telliti
- Koolituste tellimine on muutunud viimase hetke teemaks

Kliendisuhted 2

Mis on põhilised positiivsed nähud seoses klientide käitumisega?

- Ettevõtte on hakanud rohkem läbi mõtlema mingite koolituste vajadust

Milliseid arenguid soovitakse näha klientide käitumises järgmise 3 a jooksul?

- Kliendid võiksid koolitusvajadusi rohkem läbi mõelda

Koostöö avaliku sektoriga 1

Millised on põhilised inimeste arengut laiemalt ja/või täienduskoolitamist toetavad tegevused, mida riik on viimasel ajal ellu viinud?

- Koolitussüsteemide korrastamine
- Tulumaks – selle abil koolituskulude vähendamine kui koolitamine toimub vastavalt regulatsioonidele
- Aruandluse nõudmine – see aitab ettevõtetel oma tegevustel silma peal hoida
- HAKA hindmaine – paneb ettevõtte rohkem pingutama
- Kutsekoja ja OSKA uuringud – sellest infost on lihtne lähtuda
- Seadusandluse nõudmine – tänu sellele on õpiväljundid ja muu sarnane paigas
- Määruste kasutamine – tänu sellele on kompetentsid tööturul kõrgemad

Koostöö avaliku sektoriga 2

Missuguseid tegevusi peaks riik ellu viima, et toetada inimeste arengut laiemalt ja/või täienduskoolitustegevust?

- Tuleks viia vastavusse tunnistustele kirjutatav ja see, mis päriselt koolitusel toimub.
- Pseudoteaduste koolituste reguleerimine – et ei toimuks kahtlast tegevust
- Arendamise tuleks suunata rohkem raha kui hindamise
- Standardid – tuleks üle vaadata nende olemasolu

Professionaalne areng ja võrgustamine - kokkuvõte

- Enamik koolitajaid on pigem valdkondliku taustaga ja praktilise koolitaja-kogemusega, eriti väikestes koolitusettevõtetes. Kutsetunnistus on umbes 10% koolitajatest. Väikestel koolitusettevõtetel ei ole ressursse koolitajate arengu toetamiseks, samuti on suur osa koolitajatest osaajaga (nt VÕS lepinguga) ning põhitöö on mõnes kõrgkoolis või mujal. Sel juhul eeldatakse, et ka nende isikliku arengut toetatakse põhitöökohas.
- Koolitajate taset hindavad ettevõtjad heaks, kuna turg paneb siin kõik paika, siis jälgitakse hoolikalt tagasisidet. Kutsetunnistust enamasti koolitaja sobivuse/kvaliteedi näitajaks ei peeta, küll on see vajalik riigihangetel osalemiseks
- Koolitajate professionaalsuse tõstmiseks julgustatakse ja võimalusel ka toetatakse nende edasiõppimist. Soodustatakse ka kutsetunnistuse hankimist (nende koolitajate poolt, kelle tegevuseks see vajalik on).
- Koolitajate koolitamisel nähakse vajadust eelkõige e-õppe arenguga seonduvalt, meetoodika ja erialavaldkonnaga kursisoleku toetamiseks.
- Võrgustikes osalemist peetakse oluliseks. Probleemina nähakse ajapuudust, suutmatust ise panustada ja ka selgusetust, et mis kasu osalemine ikka päriselt annab. Hästi teati Andrast ja KFL-i, märgiti ka Eesti Konsultantide Assotsiatsiooni.
- EPALE võrgustikust olid fookusgruppide osalejad enamasti teadlikud, kuid ainult kaks (10-st) ütles, et nad aegajalt külastavad veebilehte (õppematerjalid).

Täna tähelepanu eest!